

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ'NDEKİ SİYASAL SEÇKİNLERİN SOSYAL YAPILARININ İNCELENMESİ: 23. DÖNEM MİLLETVEKİLLERİ *Ali Fuat GÖKÇE**

Özet

Seçkinler toplumdaki her sosyal grubun zirvesinde bulunur. Her sosyal grubunun seçkini, kendi grubunun yönetiminde etkilidir. Siyasal seçkinler ise devlet yönetiminde, karar alma sisteminde etkili olurken, kaynakları kontrol etme ve kullanma araçlarını ellerinde bulundurlar. Türk siyasal seçkinlerinin sosyal yapılarının incelenmesi; siyasal partilerin yapısı hakkında bilgi verirken, toplumun siyasal hayata katılım şeklini de ortaya çıkarır.

Türk siyasal seçkinleri hakkında dönemsel olarak incelemeler yapılmıştır. Bu makalede, 23. Dönem Milletvekillerinin en son dönem olması sebebiyle sosyal yapılarının ve partilere göre dağılımının ortaya konulması amaçlanmıştır. Bu sebeple milletvekillerinin; yaş, cinsiyet, meslek, eğitim durumları ile yabancı dil bilme durumları incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Seçkin, Siyasal Seçkin, Türkiye Büyük Millet Meclisi, 23. Dönem Milletvekilleri, Sosyal Yapı.*

ANALYSIS THE SOCIAL STRUCTURE OF POLITICAL ELITES AT THE GRAND NATIONAL ASSEMBLY OF TURKEY: 23. PERIOD PARLIAMENTARIANS

Abstract

Elites are found in the summit of each social groups in society. Elites of each social group effective the own group management. Political elites control and use the resources while effective the state management and decision process. Analysis the social structure of Turkish political elites deduce about into the political participation of society while enlighten the structure of political parties.

Analysis carried out periodically on the Turkish political elite. At this article, the Grand National Assembly of Turkey 23. Period Parliamentarians's social structure and distribution to political parties were explained Therefore, the parliamentarians's age, gender, profession, education and foreign language were analysed.

Keywords: *Elite, Political Elite, The Grand National Assembly of Turkey, 23. Period*

Parliamentarians, Social Structure

1. GİRİŞ

Seçkinler, Osmanlı İmparatorluğu toplum yapısında ve devlet yönetiminde önemli bir etkiye sahip olmuştur. Seçkinlerin toplum içinde oluşturduğu yapı, ilerleyen süreçte değişiklik göstermiş ve Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasından itibaren başka bir kimliğe bürünmüştür.

Seçkinlerin devlet yönetimindeki etkilerinin önemi, ilk çağlardan itibaren birçok düşünür tarafından öne sürülmüştür. Seçkinler toplumun siyasal, sosyal ve ekonomik yapısına etkide bulunurlar. Ancak siyasal iktidarın

* Dr., Kamu Yönetimi, afgscem@gmail.com

kullanılmasında eşit şekilde güç ve yetkiye sahip değildir. Siyasal seçkinler; devlet yönetiminde, karar alma sisteminde ve kaynakların kontrol edilmesi ve kullanılmasında diğer sosyal grup seçkinlerine göre çok daha etkilidirler. Bottomore, siyasal seçkinleri; *“Hükümet üyelerini, devletin yönetiminin zirvesindeki kişileri, askeri liderleri, kral ailesinin ve aristokrasinin üyeleri ile güçlü ekonomik girişimlerin liderleri”* olarak belirtmektedir (Bottomore, 1990: 7).

Turhan ise siyasal seçkini, *“Siyasal iktidara daha fazla sahip olan kişiler olarak”* tanımlamıştır (Turhan, 1991: 38). Her iki açıklamadan hareketle, siyasal seçkinleri; sahip oldukları güç vasıtası ile aldıkları kararlar ve kontrol ettikleri kaynakların kullanımı bakımından, toplumun uyması gereken hukuki kuralların belirlenmesiyle beraber, ekonomik ve sosyal yönden toplumu daha ileri seviyelere ulaştırmada etkin rol oynayan sosyal grup olarak görebiliriz.

Siyasal seçkinler Osmanlı İmparatorluğu’ndan günümüze kadar değişik unvanlar almışlardır. Türkiye’de siyasal seçkinleri genel anlamıyla cumhurbaşkanı, başbakan, bakan, milletvekili, belediye başkanı ve siyasal kurumlarda karar alıcı görevde bulunan, siyasal yaşamda ön plana çıkmış kişiler olarak belirtmek mümkündür. Bu ayrıma göre milletvekillerini siyasal yapının zirvelerinde bulunmaları, yasama gücü ile birlikte özelliğini parlamenter sistemden alan yürütme gücünü de kullanmaları sebebiyle, gerek klasik seçkinler kuramlarına gerekse yeni seçkinler kuramlarına göre siyasal seçkin olarak belirtebiliriz.

Siyasal seçkinler arasında toplumun her kesiminden, farklı meslek gruplarına mensup ve farklı seviyelerde eğitime sahip kişiler bulunmaktadır. Siyasal seçkinler ülkenin geleceği hakkında karar verme sürecine sahip oldukları farklılıkları yansıtırlar. Bazı dönemlerde belirli bir meslek grubu ve belirli bir eğitim seviyesinin siyasal seçkinler arasında ön plana çıktığı görülür. Aynı zamanda yaş ve cinsiyetin farklılaşması ülkelerin siyasal hayatının gelişimine, öncellerine göre olumlu yönde yansımaktadır. Tecrübe ve cinsiyet - erkek odaklı-etkenlerinin farklılaştırılması, siyasal katılımın artmasını ve toplumun değişik her kesiminin siyasal seçkinler arasına girmesini sağlar. Demokratik değerlerin geri dönülemez şekilde kurumsallaştığı ileri demokratik ülkelerde siyasal seçkinler, seçimler vasıtasıyla belirlenir ve toplumun siyasete yansımasıdır. Dolayısıyla siyasal seçkinlerin sosyal yapılarının ortaya çıkarılması, hem toplumun siyasete yaklaşımı hem de siyasal mekanizmanın yapısı işleyişi ve siyasal olaylarla ilgili bilgiler verir. İktidarın kullanılmasında etkin rol oynayan siyasal seçkinlerin sosyal durumlarının, eğitim seviyelerinin, mesleklerinin incelenmesi, toplumun siyasal seçkin yapısının özelliklerinin ortaya çıkarılması ve yaşanan siyasal olayların değerlendirilmesine yardımcı olacaktır.

Bu makalede, Türkiye’deki toplumun siyasete yaklaşımı, siyasal mekanizmanın yapısı işleyişi ve siyasal olayları değerlendirebilmek için, siyasal seçkinler arasında olan milletvekillerinin sosyal yapılarının incelenmesi amaçlanmıştır. Akademik anlamda 1950-1960 tarihleri arasında Türkiye Büyük Millet Meclisi’nde yer almış milletvekilleri ile 20, 21 ve 22. Dönem Milletvekilleri hakkında daha önceden çalışmalar yapılması sebebiyle, Türkiye’de 23. Dönem Milletvekillerinin; eğitim seviyeleri, meslekleri, bildikleri yabancı dil durumları, cinsiyetleri ve yaş dağılımları irdelenmiştir.

Makalede Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde görev yapan 544 milletvekili incelenmiştir. Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin 15 Ekim 2010 tarihindeki veri tabanından milletvekilleri ile ilgili bilgiler toplanmıştır. Bu tarihten sonraki dönemde partisinden istifa ederek başka partiye geçen ya da bağımsız kalan veya vefat eden milletvekilleri, eski partilerine mensup olarak gösterilmiştir.

Makale kapsamında öncelikle seçkin kuramları anlatılarak, Osmanlı İmparatorluğu'nun kuruluşundan günümüze değişim gösteren Türk seçkinlerinin yapısı kısaca incelendikten sonra, 23. Dönem Milletvekilleri makalenin amacı çerçevesinde incelenmiştir. Milletvekilleri dışında kalan diğer siyasal seçkinlerin her biri ayrı bir inceleme konusu olması sebebiyle çalışma kapsamına alınmamıştır.

2. KLASİK SEÇKİNCİ KURAMLARI

Toplumsal hareketlerde; sürekli bir çatışma, mücadele, iktidar kavgası bulunmaktadır. İktidar kavgası devlet içinde olduğu kadar, devletler arasında da görülmektedir. İktidar kavramı karar alma ve uygulama, uygulatma gücünü içerir. Uygulatma gücünün olması otoritenin olmasıdır. Duverger otorite ve iktidarı aynı anlamda kullanarak iktidarı "*Kullanıldığı toplumun normlarına, inançlarına ve değerlerine uygun şekilde oluşan bir etki ya da güç biçimi*" olarak tanımlamaktadır (Duverger, 2004: 125).

Otoritenin görüldüğü her yerde yönetilen ve yöneten ayrımı bulunmaktadır. En küçük toplumlardan en büyük ve gelişmiş toplumlara kadar bütün toplumlarda kararları alan, aldığı kararları uygulatan, yani toplumu yöneten daima bir azınlık vardır. Toplum içinde geri kalan çoğunluk ise yönetilen kitleleri oluştururlar. Toplamların küçük ve seçkin bir azınlık tarafından yönetildiği, yönetilmesi gerektiği hakkındaki görüş Platon'dan günümüze kadar birçok düşünür tarafından ileri sürülmüştür. Ancak seçkinci kuramını, seçkinci (elit) kuramları adıyla bilimsel bir çerçeveye içine oturtan iki İtalyan düşünür Gaetano Mosca ve Vilfredo Pareto olmuştur (Kapani, 2008: 124).

Köken olarak Latince "*Eligre*" ve "*Electa*"dan gelen "*Elit, Seçkin*" kavramı, Fransızca "*Elite*" sözcüğünden dilimize geçmiştir. Eligre sözcüğü Latince "*Seçme*", Electa ise "*Seçilmiş, en iyisi anlamına*" gelmektedir (Arslan, 2007: 4).

Türk Dil Kurumu, seçkinleri "*Benzerleri arasında niteliklerinin yüksekliğiyle göze çarpan, üstün, mümtaz, güzide, mutena*" olarak tanımlamaktadır (Türk Dil Kurumu, 2010).

Seçkin kavramının toplumsal ve siyasal alanda kullanımı, 1930'larda Amerika ve İngiltere'de Pareto'nun metinlerinin okunması ile başlamıştır (Bottomore, 1990: 8).

Seçkinci kuramcılardan Mosca, seçkin kelimesini kullanmadan toplumu yönetenler ve yönetilenler olarak ikiye ayırmıştır. Mosca'nın *The Ruling Class* isimli kitabında belirttiği gibi "*her toplumda uygar olsun veya olmasın iki sınıf insan bulunur. Bu sınıflar yöneten sınıf ve yönetilen sınıftır*" (Türköne, 2003: 383'ten alıntı). Yöneten sınıf toplum içinde her zaman sayıca azdır ve gücü elinde bulundurur, gücün nimetlerinden yararlanır, toplumda saygı duyulur. Yönetilen sınıf ise çoğunluktur, ancak yöneten sınıfın kontrolü ve yönetimi altındadır. Kuralları yönetici azınlık belirler, yönetilen çoğunluk ise yönetici azınlık tarafından alınan kararları uygular, onun emirlerini yerine getirir

Mosca yönetici azınlığın yönetilen çoğunluğu kontrol altına almasını, azınlığın örgütlenmiş olmasında ve bu kişilerin genellikle üstün yetenekli olmalarına bağlamaktadır. Mosca'ya göre *“Tek bir güdüyle hareket eden örgütlenmiş azınlığın, örgütlenmemiş azınlığı kontrol altına alması kaçınılmazdır”* (Kapani, 2008: 124'ten alıntı).

Yöneten azınlık, toplumun geri kalan çoğunluğunu çeşitli yöntemlerle kontrol altına alır. Bu yöntemler hukuk kuralları, geleneksel kurallar, inandırma, hile ve güç kullanımı şeklinde olabilir. Güç kullanımı bazen şiddeti içerecek boyutlara varabilir. Azınlık bu yollarla toplumu kontrol altına alırken, toplumun ideolojisini de belirler. Yönetici azınlık kapalı bir kast, sınıf değildir. Toplumsal dinamikler, ekonomik, sosyal ve kültürel değişimlere bağlı olarak yönetici azınlıkta katılmalar ve eksilmeler görülebilir. Bu değişimleri önlemek imkânsızdır. Yönetici azınlıktaki değişim süreci, düzenli bir şekilde olabileceği gibi, ani bir patlama (devrim) ile de olabilir. Değişimin süreci ve zamanı yönetici azınlığın tutumuna bağlıdır. Yönetici azınlık dışarıya karşı fazla kapalı ve katılma isteklerine katı kurallar koymuşsa- hukuksal veya geleneksel- bu süreç ani bir patlama ile yaşanabilir. Her ikisinde de toplumun yapısında ve siyasal sistemde bir değişiklik yapmayacak, yine yönetici azınlık ve yönetilen çoğunluk bulunacaktır.

Pareto'ya göre seçkin *“Güç, zenginlik ve bilgi gibi sosyal değer ve servet bakımından en yüksek başarıya ulaşmış kişi ve kişilerdir”* (Pareto, 2005: 13). Bu tanıma göre en başarılı gazeteci, en başarılı siyasetçi, en zengin esnaf, en başarılı dolandırıcı ve hırsız, en başarılı asker vb. seçkin kavramının içine girmektedir. Burada ahlak kurallarının herhangi bir etkisi yoktur. Pareto, Mosca'nın *“Yönetici Sınıf ve Yönetilen Sınıf”* kavramlarına karşılık seçkin (elit) ve seçkin olmayan (elit olmayan) kavramlarını kullanmıştır. Seçkinleri ise kendi içinde *“Yönetici Seçkin ve Yönetici Olmayan Seçkin”* olarak ikiye ayırmıştır.

Yönetici seçkin, toplumun yönetiminde doğrudan etkisi olan, kararları alarak toplumu yönlendiren, siyasal iktidar üzerinde etkisi olanlardır. Buna göre yönetici seçkini, siyasal iktidarı kullananlar ve iktidar üzerinde etkisi olan baskı ve çıkar grupları olarak ayırmak mümkündür. Siyasal iktidarı kullananlar demokratik veya demokratik olmayan yöntemlerle iktidarı ele geçirerek ülkeyi yöneten, kaynakları kontrol altında tutan ve yönlendiren, kararlar alan siyasal seçkinlerdir. Siyasal iktidarı etkileyenler ise menfaatlerinin gerçekleşmesi için siyasal iktidar üzerinde etkili olmaya çalışan her meslek içinde başarılı olmuş ve örgütlenmiş gerçek kişiler ve kurumlardır.

Duverger, Pareto'nun yönetici seçkin ve yönetici olmayan seçkin kavramlarını, yukarı tabaka kapsamında *“Hükümet Seçkinleri”* ve *“Hükümet Dışı Seçkinler”* olarak isimlendirmiştir. Hükümet seçkinlerinin iktidara katılan herkesi kapsadığını belirtmektedir. Pareto'nun bu seçkin ayrımını Wright Mills *“İktidar Seçkinleri”*, Mosca ise *“Siyasal Sınıf”* olarak belirtmiştir (Duverger, 2004: 161).

Klasik seçkin kuramların açıklamaları demokratik sisteme ve eşitlik fikrine karşı bir duruş sergilemektedir. Azınlığın egemenliğini savunarak bunun doğal olduğunu belirtmektedir.

3. YENİ SEÇKİNCİ KURAMLAR

Yeni seçkin kuramlar arasında Avusturyalı iktisatçı ve sosyal bilimci Joseph Schumpeter seçkin kuramına demokrasinin tanımından yola çıkarak demokrasinin esasında bir halk yönetimi olmadığını, yönetici kadrolar arasında bir yarışma olduğunu, halkın kendi kendini yönetecek kararlar alarak, akılcı tercihler yapacak yeteneklere sahip olmadığını ileri sürmektedir. Bu nedenle halk seçimden seçime kendini yönetecek olanları belirleyerek, siyasal karar alma yetkisini seçtikleri kişilere bırakmaktadır (Schumpeter, 1975: 269). Buna karşılık bazı yeni seçkin kuramcılarının açıklamalarının daha demokratik olduğu görülmektedir. Yeni seçkin kuramlar seçkinlerin doğal üstünlüklerinin terk edilmesi gerektiğini, yönetici azınlığın yönetilenlere karşı sorumlu olduklarını ve gerektiğinde görevden uzaklaştırılmalarının demokratik olduğunu belirtmektedirler. Yeni kuramcılar arasında bulunan David Riesman, Harold Laswell, Robert Dahl, Giovanni Sartori ve Raymond Aron'un açıklamaları konunun anlaşılması için önemlidir.

Laswell siyasal seçkinlerin toplumda iktidarı elinde bulunduranlar olduğunu, bu durumun demokrasiyle çelişmediğini belirtmektedir. Siyasal seçkinlerin konumlarının ve sorumluluklarının belirlenmesi, hesap verebilir duruma getirilmesi ve yönetilenlerin istediği zaman buldukları konumları terk etmeleri halinde, demokratik bir toplumdaki bahsedilebilir. Ancak burada temel sorun seçkinlere yön veren liderlerde bulunmaktadır. Liderler değişime ne kadar isteklidir veya kendisinin değişimine razı mıdır? Bu sorunun cevabında, kısa aralıklarla iktidara gelme ve hedefe ulaşamama sonrası iktidarı gönüllü terk etme ölçütleri alındığı takdirde demokrasiden söz etmek mümkündür (Laswell, 1965: 3-20).

Fransız sosyal bilimci Raymond Aron ise modern toplumlarda halk tarafından yönetim olmayacağını, ancak halk için yönetim olacağını ileri sürmektedir. Gerçek iktidarın halkın elinde olmadığını, halkın seçtiği halk adına kararlar alan temsilcilerin elinde olduğunu, seçkinlerin birbirleriyle mücadele içinde olduklarını ve Batı tipi demokrasilerin dışında, ekonomik temelli sınıf ayrımı esasına dayalı Marksist rejimlerde de geçerli olduğunu belirtmektedir (Aron, 1973: 133-148).

Marksist rejimlerde işçi sınıfı toplu olarak ülke yönetiminde söz sahibi değildir. Mutlaka bu rejimlerde de toplumu yöneten bir azınlık grup vardır ve mutlak hâkimiyet onlardadır. Sonuçta her iki yönetim biçimi de birer seçkin rejimidir. Ancak her ikisi arasında önemli bir fark bulunmaktadır. Batı tipi çoğulcu demokrasilerde seçkin gruplar sayıca fazla gruplara bölünmüş bir durumdayken, Marksist rejimlerde seçkinler birleşmiş ve tek bir grup halindedir. Marksist seçkin kuramında da görüleceği gibi bu sistemde ülke yönetiminde söz sahibi olan meslek gruplarının seçkinleri- asker, siyasetçi, sendika liderleri, yüksek memurlar, yöneticiler- Komünist Partisi çatısı altında tek bir ideoloji ve örgüt olarak birleşmişlerdir (Kapani, 2008: 136).

Seçkinler hem demokratik hem de demokratik olmayan toplumlarda görmek mümkündür. Demokratik rejimlerde seçkinler birden fazladır ve bunlar topluma önderlik ederler. Ancak demokratik olmayan rejimlerde seçkinler tek bir grup içindedir ve topluma hükmederler (Kışlalı, 2008: 334; Kapani, 2008: 134).

Seçkin kavramı ve Marksist sınıf kavramı incelendiğinde her ikisinin araçlarının farklı olduğu görülür. Marksist sınıf anlayışı üretim araçlarının mülkiyeti üzerine kurulmuşken, seçkin kavramı yetenek, azınlığın örgütlenme ve zekâ gücü üzerine kurulmuştur.

4. OSMANLI DEVLETİNDEN GÜNÜMÜZE SEÇKİNLER

Osmanlı devlet sistemi ekonomik ve sosyal bakımdan yaygın bir devletçilik ve devlet mülkiyeti şeklindedir. Osmanlı ekonomik düzeniyle, devletin nitelikleri arasında çok yönlü bir uyum vardır. Devlet görevlileri ekonomik düzenin bir tezahürü olarak görev almaktadır. Osmanlı ekonomik düzeninde devlet, bütün ekonomik faaliyetlerin tek ve mutlak hâkimidir. Toprak mülkiyeti devlete aittir. Kurduğu toprak sistemi ile halkı, memur-askerlerle yönetmekte ve üretimi ve tüketimi kurduğu güçlü teşkilatlarla denetlemekte ve düzenlemektedir. Osmanlı devletinde mülkiyete bağlı olarak bir sınıf farklılaşması veya seçkinlerden söz edilemez. Sınıf ayrışması ve bunun yanında seçkinlerin belirlenmesi daha çok devlet görevlerinin paylaşılması ve toplumsal işbölümü şeklinde olmuştur (Cem, 1989: 69-73).

Bottomore'nin siyasal seçkin tanımından hareketle; Klasik Osmanlı döneminde, saray çevresinde yönetime doğrudan müdahil olan Birun¹ ile Enderun² görevlilerini, siyasal seçkin olarak belirtebiliriz. Merkez yönetiminin dışında, eyaletlerde görevli olan ve devlete vergi sistemi ile bağlı olan asker kişileri de, seçkin sınıfı içine almak mümkündür. Ayrıca 17. yüzyılda İstanbul'da bulunan 1109 lonca örgütünün yöneticilerini, ticari hayatın düzenlenmesinde ve denetiminde söz sahibi olmaları sebebiyle seçkinler arasında sayabiliriz (Cem, 1989: 82).

Tanzimat ve Islahat fermanlarının amaçları doğrultusunda Osmanlı devletinin kapitalist sistemle bütünleşmeye başlaması ile birlikte, eşraf-tüccar ikilisinin hem taşrada hem de merkezde yönetim üzerinde etkili oldukları dönemin başlangıcıdır. Bununla birlikte eşraf ve tüccarla sıkı işbirliği içinde olan merkezi bürokrasi, ekonomik yönden güçlenirken, devşirme Batı hukukunun sunduğu imkânlarla sığınarak yönetimde tamamen söz sahibi olmaya başlamıştır. Avrupa'da eğitim gören ve yakın ilişkiler içinde olan Osmanlı sivil bürokratları ile askeri yenilgiler sonucu yenileşmeyi zorunlu gören askeri bürokratlar, Osmanlı devletinin Batı'yı yakalama çabalarının öncü rolünü üstlenmişlerdir. Askeri ve sivil bürokratlar Kurtuluş Savaşı'na kadar olan dönem içinde, merkezi idarede söz sahibi olarak taşradaki eşraf-tüccar ikilisi ile birlikte ülkenin seçkinlerini oluşturmuşlardır.

Çağdaş Türkiye Cumhuriyeti'nde ise ilk aşamadaki seçkin görünüş, Osmanlı devletinin son dönemlerinden farklı değildir. Osmanlı devletinin son zamanlarında sivil ve askeri bürokratlara karşı tutum sergileyen topraksoylu ağa ve beyler ile din adamları, Kurtuluş Savaşı sürecinde ayrışmaya başlamıştır. Kurtuluş Savaşı'nda sivil ve asker bürokratlar, eşraf-tüccar ile topraksoylu ağa ve beylerle işbirliği içinde olmuşlardır.

Kurtuluş Savaşı'nın kazanılması sonrasında Cumhuriyet'in ilanı ile birlikte askeri bürokratların Atatürk'ün desteği ile siyasetten uzaklaştıkları, ancak yönetimde yine söz sahibi oldukları görülmektedir.

Çok partili hayata geçiş ile birlikte sanayinin ve ticaretin gelişmesiyle güçlenen gelenekçi liberal seçkinler olarak nitelendireceğimiz tüccar ve eşraf ikilisi ile kendi seçkinlerini yetiştiren kentsoylu sınıfı, asker-bürokrat olan devletçi seçkinlere bir tepki olarak doğmuş ve yönetimde etkili olmaya başlamıştır. "*Çok partili hayata geçiş ile*

¹ Bab-ı Hümayun adı verilen birinci kapı ile Bab üs-saade adı verilen Akağalar kapısı arasında kalan bölüm.

² Enderun'un en yüksek dereceli koğuşudur. Fatih Sultan Mehmet tarafından kurulmuştur. Padişahın şahsı ile ilgili hizmetlerle ilgilendirler.

birlikte etkileri azalan askeri ve sivil bürokratlar, 1960 darbesi sonucu yönetimde tekrar söz sahibi olmuşlardır” (Kongar, 1997: 143).

5. SEÇKİNLER VE TOPLUM ARASINDAKİ İLİŞKİ

Mosca'nın siyasal seçkin kuramı; toplumu yönetenler ve yönetilenler olarak ayırırken, yönetenlerin gerektiğinde güç kullanarak kendi hâkimiyetini yönetilen çoğunluğa kabul ettireceğini ileri sürmektedir. Güç, iktidarı elinde tutanların kullanabileceği yasal bir araç olmasına rağmen, güce dayalı bir otorite her zaman iktidarın meşruiyetini sağlamaz. İktidarın meşruiyetin sağlanması için toplum tarafından genel kabul görmesi gerekmektedir. Gücü haklı kılan sadece kendisine destek verenler tarafından kabul edilmesidir. Ancak, iktidarın meşruiyeti için yeterli değildir. Meşruiyet için toplumun rızası gereklidir. Toplumun bütününün rızasını sağlamak elbette mümkün değildir. *“İktidar, sahip olduğu otoriteyi toplumun bütününün yararı için kullandığı ve adaleti sağladığı ölçüde, karşılığında rıza görecektir ve meşruiyeti sağlayacaktır”*(Lipson, 2005: 70-74).

Mosca'nın kuramını Laswell doğrularken, siyasal seçkinlerin hesap verebilirliği üzerinde durarak, demokratik değişimin topluma yarar sağlayacağını belirtmektedir. Laswell, siyasal seçkinlerin her istediğini elindeki gücü kullanarak yapamayacağını belirtirken, demokratik değerlere vurgu yapmaktadır. Toplum, kendi rızasını almayan veya meşruiyetini kaybeden iktidarları istediği zaman değiştirme hakkına sahiptir.

Toplum, Mosca'nın siyasal seçkinlerini değiştirirken, demokratik veya demokratik olmayan yöntemlere başvurabilir. Siyasal seçkinlerin seçimler yoluyla değişmesi, istenilen ve demokratik bir yöntemdir. Toplumun değişimde demokratik yöntemi uygulaması halinde yeni siyasal seçkinler arasına, Pareto'nun yönetici olmayan seçkinlerinin seçilme şansı azalır. Demokratik yöntemde Pareto seçkinleri halk ile aynı yarışa girecektir. Yönetici olmayan seçkinler eğer halkla içi içe değillerse, yarışı kaybetmeleri muhakkaktır. Ayrıca halk sadece seçkin olması sebebiyle tercihte bulunmaz. Halk için önemli olan kendine yakın bulduğu kişileri yönetici durumuna getirmektir. Halkın ilgi duyduğu kişilerin, Pareto'nun yönetici olmayan seçkinleri arasında olmasına gerek yoktur. Kendi içinden herhangi birisi olabilir ve dolayısıyla Pareto'nun yönetici olmayan seçkinleri, her zaman demokratik yöntemlerin uygulanmasını istemez. Onlara göre aldıkları eğitim veya ekonomik güçleri, kendilerinin doğrudan siyasal seçkinler arasına girmesine etken olan özelliklerdir.

Siyasal partiler iktidara yürürken seçim bölgelerinde yüksek oranda oya ihtiyaç duyarlar. Yüksek oranda oy alabilmenin şartları ise bölgelere göre değişmektedir. Gelişmiş yerleşim yerleri ile az gelişmiş yerleşim yerlerinde seçmen davranışları farklılıklar göstermekte; *“Gelişmemiş bölgelerde kariyer veya eğitim durumuna bakılmadan, bölge halkı tarafından saygı duyulan lider pozisyonundaki kişiler aday gösterilerek, oy toplanma yoluna gidilirken, gelişmiş bölgelerde ise eğitilmiş ve kariyer sahibi kişiler ön plana çıkarılmaktadır”* (Özsoy, 2002: 69-73).

Siyasal partiler iktidarı etkin olarak yürütebilmek için konusunda uzman kişilere ihtiyaç duyarlar ve onları gelişmiş bölgelerden aday gösterirler. Dolayısıyla yönetici olmayan seçkin olarak adlandıracağımız bu kişiler,

demokratik bir yarışa girmeden doğrudan kontenjan adayı niteliğinde siyasal seçkinler arasına girmektedir. Ancak bu yöntem demokratik bir uygulama olarak kabul edilemez.

Toplum siyasal seçkinlerini kendisi belirlemelidir. Demokratik bir kültürün yerleştiği toplumlarda, gerekli yasal düzenlemelerin yapılmasıyla birlikte, toplum kendi arasında değişimi gerçekleştirir ve kendisini temsil edecek en iyi kişilerin siyasal seçkinler arasına girmesini sağlar.

6. 23. DÖNEM MİLLETVEKİLLERİNİN SOSYAL YAPISI

Ülke yönetiminde gücü elinde bulunduran ve karar mekanizmalarına hakim olan siyasal seçkinler arasında, halkı temsil eden ve yasama gücünü oluşturan milletvekillerinin sosyal yapısının ortaya konması, yalnızca Türk toplumunun iktidar yapısını daha iyi anlaşılması açısından değil, aynı şekilde ülkede yaşanan bir çok sosyal ve siyasi gelişmelerin değerlendirmesinin daha objektif bir şekilde yapılabilmesi için de büyük önem taşır (Arslan, 2007: 3). Çalışma kapsamında ele alınan 23. Dönem Milletvekillerinin sosyal yapılarının partilere göre dağılımının nasıl olduğu; yaş, cinsiyet, eğitim durumu, bildikleri yabancı dil ve meslekleri bakımından incelenmiştir.

6.1. Yaş

Türkiye’de siyaset dayatılan bir düşünceye göre siyaset yaşı büyük insanların yapması gereken bir iş olarak algılanmaktadır. Yaşça büyük olanların; yaşamları boyunca elde ettikleri tecrübeleri siyasette daha akılcı kullanacakları, sözü dinlenir kişi olmaları sebebiyle düşüncelerinin herkes tarafından kabul göreceği, olaylara daha temkinli yaklaşacakları düşüncesiyle siyasette ön plana çıkarılma eğilimleri yüksektir. Ancak siyasal katılımı toplumun tüm kesimlerini kapsayacak şekilde yaymak ve gençlerin kendilerini ifade edebileceği, fikirlerini savunabileceği demokratik ortamı yaratmak için gençlerinde aktif olarak siyasete katılması sağlanmalıdır. Gençlerin siyasal hayata katılımında parti üyeliği ilk basamaktır. Türkiye’de çok partili hayata geçilmesiyle birlikte siyasal partilere üye olma yaşı olarak yirmi dört olarak belirlenmiştir. Günümüzde ise siyasal partilere üye yaşı on sekiz, milletvekili seçilme yaşı ise Anayasa’nın 76. maddesine göre yirmi beş olarak belirlenmiştir (T.C. Anayasası, 1982: Md. 76). Siyasal parti üyeliği ile ilgili olarak demokratik ülkeler arasında en düşük yaş sınırlaması on dört yaş ile Alman Sosyal Demokrat Partisi’nde görülmektedir. Aynı zamanda Kanada’da siyasal partiler herhangi bir yasal düzenleme olmamasına rağmen, on dört yaşını üyelik koşulu olarak uygulamaktadır (SPD, 2009; CP, 2008).

2007’de seçilen 23. Dönem Milletvekillerinin aynı yıl nüfus verilerine göre yaş gruplarının dağılımı Tablo-1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. 2007 Yılı Türkiye Nüfusunun 30 Yaş ve Yukarısı

	30-39 Yaş	40-49 Yaş	50-59 Yaş	60 ve Yukarısı
2007	11.671.467	9.389.593	5.724.962	8.203.886

Kaynak: Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü İstatistikleri, 2011

Türkiye Büyük Millet Meclisi'ndeki Siyasal Seçkinlerin Sosyal Yapılarının İncelenmesi: 23. Dönem Milletvekilleri

Tablo-1'e göre yaş grupları arasında en fazla sayıya 30-39 yaş ve 40-49 yaş grupları ulaşmaktadır. 60 ve yukarısı yaş grubunda rakam yüksek görülse de 60 ve 80 yaş arası nüfus belirtilen rakamdan daha azdır.

23. Dönem Milletvekillerinin yaş gruplarının partilere göre dağılımı Tablo-2'de gösterilmiştir. Tablo-2'ye göre; Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde, 23. Dönem Milletvekilleri arasında 30 yaşın altında milletvekili bulunmamaktadır. Barış ve Demokrasi Partisi genç milletvekilleri bakımından diğer partilere göre birinci sırada bulunmaktadır. Barış ve Demokrasi Partisi milletvekillerinin % 62'si 30-50 yaş arasındadır. Barış ve Demokrasi Partisi'ni Adalet ve Kalkınma Partisi % 46 ile takip ederken, 60 yaş ve yukarısını yaşlılar grubuna dahil ettiğimizde Cumhuriyet Halk Partisi % 38 ile en yaşlı parti olarak görülmektedir.

Tablo 2. 23. Dönem Milletvekillerinin Yaş Gruplarına Göre Dağılımı.

	30-39 Yaş		40-49 Yaş		50-59 Yaş		60 ve Yukarısı	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
AK PARTİ	34	10	122	36	137	41	45	13
CHP			17	18	43	44	37	38
MHP	2	3	17	25	36	52	14	20
BDP	5	24	8	38	4	19	4	19
BAĞIMSIZ			3	33	3	33	3	33
DSP			2	25	5	63	1	12
DP							1	
TP	1	100						
Toplam	42		169		228		105	

Kaynak: TBMM 2010 Yılı Verilerinden Düzenlenmiştir.

6.2. Eğitim ve Yabancı Dil

Eğitim, bireylerin toplumsallaşma ve sosyalleşme, teknik ve bilimle ilişkisinin yanında, mesleki anlamda da öğrenme sürecidir (Gökçe vd., 2003: 209). Aynı zamanda eğitim çocukları toplumsal yaşama hazırlama sürecidir (Bottomore, 2000: 296). Bu süreci başarılı geçiren bireyler, mesleklerinin en yüksek yerlerine tırmanırlar.

Pareto'nun seçkin kuramında belirttiği gibi her meslek dalında en yüksek noktaya ulaşanlar kendi grupları içinde seçkinci kavramını elde etmektedir. Meslek grupları içinde en yüksek noktaya ulaşabilmek için belirli bir akademik eğitimden geçmek gerekmemektedir. Mesleki eğitim kişileri en yüksek noktaya taşımaya yeterli olurken, alınan mesleki eğitim sonrasında sahip olduğu işi en iyi yaparak yükselmek, eğitimle doğrudan ilgilidir. Bir işadınının üniversite mezunu olmasına gerek yoktur. Ancak işini çok iyi yaparak başarılı olması, seçkin sınıfına girmesi için yeterlidir. Bir askerin, gazetecinin, diplomatın iyi bir eğitim almasının yanında, mesleğinde başarılı olması için özverili bir şekilde çalışması gerekmektedir. En başarılı hırsız ve dolandırıcının ise eğitim almasına gerek yoktur. Sonuçta hırsız yakalanmadığı sürece kendi işini en iyi şekilde yapıyor demektir.

Siyasal seçkin olan milletvekillerinin eğitim durumu, toplum yapısının meclise yansımadır. Eğitim durumu, siyasi seçkinlerin değişiminde her geçen gün daha etkili duruma gelmektedir. 23. Dönem Milletvekillerinin eğitim durumlarının partilere göre dağılımı Tablo-3’de verilmiştir. Tablo-3’e göre Barış ve Demokrasi Partisi’nin milletvekilleri arasında % 28,6 oranında lise mezunu bulunmaktadır. Adalet ve Kalkınma Partisi’nde ilköğretim mezunu milletvekili sayısı üç kişi ile % 0,8 orana sahiptir. Lisans ve yukarı seviyede eğitim alan milletvekilleri arasında Adalet ve Kalkınma Partisi ile Milliyetçi Hareket Partisi çok az bir oranla ayrılırken, Ak Parti birinci sırada bulunmaktadır. Doktora ve yukarı dereceye sahip milletvekilleri açısından Ak Parti’nin sayıca üstünlüğü bulunurken, Milliyetçi Hareket Partisi oranlamada önde bulunmaktadır. Ayrıca Ak Parti’nin hem lisans hem de yüksek lisans dereceleri bakımından diğer partilere karşı sayıca üstünlüğü bulunmaktadır. Cumhuriyet Halk Partisi’nde eğitim dereceleri bakımından lisans eğitimine ağırlık verildiği görülmektedir.

Tablo 3. 23. Dönem Milletvekillerinin Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı

	İlköğretim		Lise		Yüksek Okul		Enstitü		Lisans		Yüksek Lisans		Doktora	
	S	Y	S	Y	S	Y	S	Y	S	Y	S	Y	S	Y
AK PARTİ	3	0,8	10	2,9	12	3,5	13	3,8	195	57,7	41	12,1	64	18,9
CHP			10	10,3	7	7,2	5	5,1	54	55,6	9	9,2	12	12,3
MHP			3	4,3	1	1,5	4	5,8	37	53,6	9	13	15	21,7
BDP			6	28,6	2	9,5	1	4,8	11	52,3	1	4,8		
Bağımsız	1	11,1							5	55,5	1	11,1	2	22,2
DSP					2	25			4	50			2	25
DP											1	100		
TP									1	100				

Kaynak: TBMM 2010 Yılı Verilerinden Düzenlenmiştir.

S: Sayı, Y: Yüzde

Yabancı dil bilme durumu siyasi seçkinler için değişimde etken olurken, toplum içinde ayrıcalıklı bir konum sağlamaktadır. 23. Dönem Milletvekillerinin yabancı dil durumu Tablo-4’de gösterilmiştir. En fazla dil bilen milletvekili altı dil ile Adalet ve Kalkınma Partisi’nde bulunmaktadır. Yine birden fazla dil bilen milletvekili bakımından Adalet ve Kalkınma Partisi diğer partilerden önde bulunmaktadır. Barış ve Demokrasi Partisi’nin on üç milletvekili dil bilmemektedir.

Tablo 4. 23. Dönem Milletvekillerinin Yabancı Dil Bilme Durumlarına Göre Dağılımı.

	Bilmiyor	1 Dil	2 Dil	3 Dil	4 Dil	5 Dil	6 Dil
AK PARTİ	47	187	77	21	5		1
CHP	23	62	9	1	2		
MHP	16	43	9		1		
BDP	13	6	2				
Bağımsız		8			1		

**Türkiye Büyük Millet Meclisi'ndeki Siyasal Seçkinlerin Sosyal Yapılarının
İncelenmesi: 23. Dönem Milletvekilleri**

DSP	4	2	2				
DP			1				
TP		1					

Kaynak: TBMM 2010 Yılı Verilerinden Düzenlenmiştir.

6.3. Meslek

Toplum içindeki bazı meslek grupları siyasal seçkin olma yolunda diğerlerine göre daha ayrıcalıklı durumdadır. Bu ayrıcalıkları aldıkları eğitim ve özgeçmişlerinin kabarık olması etkili olmuştur. Siyasal seçkinlerin değişiminde en önemli etkenlerden biriside mesleklerdir. Osmanlı Devletinden çok partili hayata kadar olan dönemde sivil bürokrat kesimin siyasal alanda etkinliği bulunmaktadır. Çok partili dönemden sonra ise siyasal alanda doktor, mühendis, mimar ve avukatları gibi mesleklere sahip olanlar görülmektedir. 23. Dönem Milletvekillerinin mesleklerle göre dağılımı Tablo-5'te sunulmuştur.

Tablo oluşturulurken benzer meslek grupları –esnaf, sanatkâr- aynı çatı altında toplanmıştır. Ayrıca öğretim üyeleri ise eğitim derecelerine göre sınıflandırılmayarak, tek bir başlık altında toplanmıştır. Tıp fakültelerinde öğretim üyeliği yapan hekimler öğretim üyeleri arasında sayılmıştır.

Özel sektör başlığı altında ise işadamları, sanayiciler sayılmıştır. Tablo-5'e göre Adalet ve Kalkınma Partisi'nde en ağırlıklı grup esnaf, sanatkârdır. Bu grubu öğretim üyeleri takip etmektedir. Ak Parti'de sendikacılar en az olan meslek grubudur. Cumhuriyet Halk Partisi, Milliyetçi Hareket Partisi ve Barış ve Demokrasi Partisi'nde de, Ak Parti'de olduğu gibi esnaf, sanatkâr grubu çoğunluktadır. Üç meslek grubunun tek bir çatı altında toplanması bunun etkenidir. Dolayısıyla diğer meslek grupları içinde Cumhuriyet Halk Partisi'nde avukatlar en yüksek sayıya sahiptir. Sendikacılar Ak Parti'de olduğu gibi Cumhuriyet Halk Partisi ve Milliyetçi Hareket Partisi'nde de birer kişi ile en az olan meslek grubudur. Milliyetçi Hareket Partisi'nde bürokratlar ve öğretim üyeleri esnaf, sanatkâr grubundan sonra ikinci sırayı paylaşmaktadır. Barış ve Demokrasi Partisi'nde ise ikinci sırada avukatlar bulunmaktadır.

Tablo 5. 23. Dönem Milletvekillerinin Mesleklerine Göre Dağılımı.

	AK PARTİ		CHP		MHP		BDP		BAĞIMSIZ		DSP		DP		TP	
	S	Y	S	Y	S	Y	S	Y	S	Y	S	Y	S	Y	S	Y
Çiftçi	4	1,2	1	1	3	4,3	1	4,7	1	11,1						
İmam	3	0,9														
Esnaf/ Sanatkâr,	91	26,9	27	27,8	16	23,1	8	38	1	11,1	2	25			1	100
Özel Sektör	34	10	12	12,3	1	1,4					1	12,5	1	100		
Savcı/ Hakim	5	1,4			1	1,4										

Asker	3	0,9	3	3	3	4,3										
Polis					1	1,4			1	11,1						
Mülki İdare	10	2,9			5	7,2	1	4,7								
Bürokrasi	47	13,9	11	11,3	14	20,3	2	9,5	1	11,1	1	12,5				
Mali Müşavir	9	2,6	1	1	3	4,3										
Öğretmen	7	2	8	8,2	4	5,8	2	9,5			1	12,5				
Sendikacı	1	0,3	1	1	1	1,4										
Gazeteci	4	1,2					2	9,5	1	11,1	1	12,5				
Öğretim Üyesi	57	16,8	10	10,3	14	20,2			1	11,1	2	25				
Hekim	13	3,8	7	7,2	2	2,9			1	11,1						
Avukat	50	14,8	16	16,4	1	1,4	5	23,8	2	22,2						

Kaynak: TBMM 2010 Yılı Verilerinden Düzenlenmiştir.

S: Sayı, Y: Yüzde

6.4. Cinsiyet

Türk kadınlarına seçme seçilme hakkı birçok batılı ülkelerden önce verilmiştir. Türkiye’de ilk kez 1935 yılında yapılan genel seçimler sonrasında 18 kadın milletvekili meclise girmiştir (Arslan, 2007: 12). Amerika Birleşik Devletleri kadınlara oy hakkını 1920 yılında verirken, Belçika, Fransa ve İsviçre kadınlara oy kullanma hakkını İkinci Dünya Savaşı sonrasında vermiştir (Dahl, 2001: 93).

1990’lı yıllarda başbakan ve öncesi ve sonrasında bakan çıkaran kadınların, mecliste temsil edilme oranı çok düşüktür. Kadınların temsil edilememe sorunsalı tamamen siyasetin erkek egemenliğinde olmasından kaynaklanmaktadır. Siyasetin erkek işi olduğu düşüncesi ve köy, mahalle toplantılarında, çoğunluğunu erkeklerin oluşturduğu kalabalığa kadınların hitap etmesi ve onlara vaatlerde bulunması, erkek hegemonyasının onaylamayacağı bir durumdur. Bu düşünceden etkilenen siyasal partiler merkez ve yerel yönetimlerinde kadınlara az sayıda yer vermekte, milletvekili adaylıklarında ise kadınlar genellikle sıralamada ortalarda veya zor seçilecek yerlerde bulunmaktadır.

Kadınlara en fazla yer veren Alman Hıristiyan Sosyal Birliği, kadınların parti örgütlerinde % 40 ile temsil edilmesini kabul etmiştir (CSU, 2010). İngiliz İşçi Partisi, yıllık konferanslara kadınların katılabilmesi için kadın üyelerin sayısına göre kadın delege sayısını belirlerken, Amerika Birleşik Devletleri’nde partinin başkanlık seçimini yürütecek olan ulusal komite, her eyaletten gelen bir erkek ve bir kadın delegeden oluşmaktadır (Schlader and Weisblatt, 2007: 1422, 1457).

20. Dönem Milletvekilleri arasında % 2,4 olan kadın milletvekili sayısı, 21. Dönemde % 4, 22. Dönemde % 4,4 olarak şekillenmiştir. 23. Dönemde ise % 8,88 oranında kadın milletvekili meclise girmiştir. 23. Dönem kadın

milletvekillerinin partilere göre dağılımı Tablo-6'da gösterilmiştir. Tabloya göre partiler içinde % 25 oranı ile en fazla kadın milletvekiline Barış ve Demokrasi Partisi sahiptir. Milletvekili fazla olan partiler içinde Adalet ve Kalkınma Partisi birini sırayı alırken, Cumhuriyet Halk Partisi ikinci sırayı almaktadır.

Tablo 6. 23. Dönem Kadın Milletvekillerinin Dağılımı

	KADIN	
	Sayı	Oran
AK PARTİ	30	9,03
CHP	8	7,92
MHP	2	2,77
BDP	7	35
Bağımsız	-	-
DSP	1	12,5
DP	-	-
TP	-	-
TOPLAM	48	-

Kaynak: TBMM 2010 Yılı Verilerinden Düzenlenmiştir.

7. GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Bütün toplumlarda siyasal seçkinlerin zaman içinde demokratik kurallar çerçevesinde değişmesi ideal bir düşüncedir. İdeal düşüncenin gerçekleştirilmesi, toplumların siyasal kültürü ile doğrudan ilgilidir. Değişimde yeni gelenler kimler olacak ve kimler arasından seçilecek sorusu daima akıllarda kalacaktır. Siyasal parti liderleri kendi çalışma ekibini kurmak için toplum içinden eğitimli kişileri seçmek isterken, aynı zamanda parti disiplini adı altında kendi sözünden çıkmayacak kişileri de belirlemek isteyecektir. Liderin böyle bir davranışa yönelmesi, parti tabanının belirleyeceği kişilere kuşkuyla bakılmasından ileri gelmektedir. Ancak ileri demokrasilerde, demokratik düşüncenin tabana yayılması ile birlikte, halk kendini temsil edecek en iyi kişileri belirleyecektir. Bu kişiler arasında eğitimli kişilerle birlikte, örgüt içinden gelen az eğitimli kişilerde bulunacaktır.

23. Dönem Milletvekillerinin yaş oranının genel olarak yüksek olduğu görülmektedir. Gençlerin nicel anlamda çoğunlukta bulunduğu partilerde çalışma temposunun yüksekliğinin yanında, fikir üretme bakımından da diğer partilere göre üstünlük bulunmaktadır. Bunun yanı sıra hem mesleki hem de yaşça tecrübeli olarak adlandırılan kişilerin çoğunlukta bulunduğu partilerde ataletin sürdüğü, statükonun devam ettiği görülmektedir.

Eğitim durumlarının büyük çoğunluğunun lisans ve yukarı düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Siyasal partiler, toplumun her kesiminin Meclis'te temsil edilmesinin zorunlu olduğu gerçeğinden hareketle adaylarını belirlerler. Merkez yoklaması şeklindeki aday belirleme yöntemine göre, aday belirleme sürecinde bölgelerin dinamikleri göz önüne alınmaktadır. Ön seçim uygulamasında ise delege veya kayıtlı üyelerin iradeleri sandığa yansımaktadır. Merkez yoklamasını uygulayan partiler genel merkeze yakın olan kişileri veya bölgesinde nüfus

sahibi kişileri ya da onların işaret ettikleri kişileri aday gösterirken, kişilerin eğitim durumlarının pek önemi kalmamaktadır. Özellikle kayıtlı üye ile yapılan ön seçimlerde adayların kişilikleri ile çalışkanlık ve dürüstlük gibi nitelikler ön plana çıkmaktadır. 23. Dönem Milletvekillerinin büyük çoğunluğunun parti liderleri tarafından belirlendiği gerçeğinden hareketle, Adalet ve Kalkınma Partisi'nde eğitime önem verildiği, partide her eğitim seviyesinden kişinin bulunduğu görülmektedir. Cumhuriyet Halk Partisi'nde ise lisans eğitimine ağırlık verildiği ve ilköğretim diplomasına sahip kişinin bulunmadığı görülmektedir.

Her meslek grubundan kişilerin temsil edilmesi sağlanırken, bazı meslek gruplarının ağırlık kazandığı görülmüştür. Esnaf sanatkâr grubu her partide genel olarak çoğunlukta bulunması aslında halkın her kesiminden kişinin temsil edilmesi açısından önemlidir. Bürokrasinin siyasete ilgi duyması kaçınılmaz bir durumdur. Özellikle bürokratların iktidar partisinde yoğunlaşması onların hizmetleri karşılığı veya görevleri esnasında siyasetle olan diyaloglarından kaynaklanmaktadır. Partilerin mesleklere karşı duruşu veya mesleklerin partilere karşı duruşu olarak karşılıklı etkileşimde olmalarının en iyi örneği Cumhuriyet Halk Partisi'nde görülmektedir. Cumhuriyet Halk Partisi'nde imam, polis, mülki idare ile savcı/hakim mesleklerinden milletvekili bulunmamaktadır. Keza imam Adalet ve Kalkınma Partisi dışındaki diğer partilerde de yoktur. Buna karşılık Adalet ve Kalkınma Partisi Tablo-5'de belirtilen her meslekten milletvekiline sahipken diğer partilerde bu söz konusu değildir.

Milletvekillerinin çoğunluğunun bir yabancı dil bildiği tespit edilmiştir. Yabancı dil bilme durumunun tam tespit edilmesi tamamen göreceli bir durumdur. Bir yabancı dil bilen milletvekilleri genel olarak İngilizceye sahiptir. Ancak dünyadaki gelişmeleri takip edebilme açısından İngilizce tek başına yeterli olmamaktadır. Dolayısıyla birden fazla dil bilen milletvekillerinin bulunması gereklidir. 23. Dönem Milletvekilleri arasında da birden fazla dil bilen kişi sayısı Ak Parti dışında fazla değildir. Ak Parti'de ise İngilizce ile birlikte ikinci dil genellikle Arapça olmaktadır.

Kadınların geçmiş dönemlere göre sayısının arttığı görülmekle birlikte, sayının ileri demokrasiye sahip ülkelerdeki sayılardan az olduğu tespit edilmiştir. Kadın milletvekillerinin sayısı her dönemde belirli bir artış göstermektedir. Ancak kadınların siyasette temsil edilmesi halen düşük orandadır. Kadınların partilere kazandırdığı oy yadsınamayacak kadar fazladır. Ancak bu oylar genellikle erkekleri seçmektedir. Barış ve Demokrasi Partisi'nde kadın milletvekili sayısının oransal olarak fazla olması, bu milletvekillerinin seçildiği toplumun erkek egemenli olması aslında tezat oluştursa da, olaya ideolojik bakan bölge seçmenin kendi tercihi olmadığı bir gerçektir. Çünkü adayların parti üst kurulu tarafından belirlenerek ideolojik ve etnisite ekseninde oya dönüştürülmesinde bölge halkının tercih hakkı kalmamaktadır. Aynı konu merkez yoklaması yapan diğer partiler içinde geçerlidir.

Sonuç olarak; gençlerin ve kadınların siyasal hayata katılımın sağlanması için siyasal partiler, tüzüklerinde mutlaka düzenlemeye gitmek zorundadır. Tüzüklerde muğlak kelimeler kullanarak, öncelik kullanma hakkı lidere veya yönetim kurullarına bırakılmamalıdır.

Yabancı dili çok iyi bilen ve konuşan milletvekillerinin bulunması meclisler için önemli olmakla beraber, yabancı dil bilmeyen kişilerin temsil edilmesinin engellenmesinin önüne geçilmelidir. Dil bilmeyen milletvekillerinin meclis çatısı altında mutlaka bir yabancı dil öğrenmesi sağlanmalıdır.

Her mesleğin kendine göre ülke gelişimine katkıda bulunduğundan hareketle, meslek sorunlarının en iyi kendi meslek sahipleri tarafından bilineceği ve mecliste dile getirileceği düşünüldüğünde, siyaseti belirli bir meslek grubunun tekeline bırakmadan her meslek grubunun mecliste temsil edilmesi sağlanmalıdır.

Demokrasi kültürünü geliştirecek programlar planlanarak uygulanmalıdır. Gelişmiş demokrasi kültürüne sahip olan halk, siyasal seçkinleri toplumun her kesiminden liyakat esaslarına göre seçecektir.

Kaynaklar

- Aron, R. (1973). Sınıf Mücadelesi, Sanayi Cemiyeti Üzerine Dersler. Çev., Erol Güngör. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Arslan, A. (2007). 1995'ten Günümüze Türk Siyasi Elitlerinin Sosyolojik Analizi. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, Cilt 4, Sayı 1, s. 4.
- Bottomore, T. (1990). Seçkinler ve Toplum. Çev., E. Mutlu. Ankara: Gündoğan Yayınları.
- Bottomore, T. (2000). Toplumbilim. İstanbul: Der Yayınları.
- Cem, İ. (1989). Türkiye'de Geri Kalmışlığın Tarihi. İstanbul: Cem Yayınevi.
- CP (Kanada Muhafazakâr Parti), (2008). Conservative Party of Canada Constitution. (Erişim Tarihi:15.11.2010). <http://www.conservative.ca/media/20090205-Constitution%20-e.pdf>.
- CSU (Alman Hıristiyan Sosyal Birliği), (2010). Membership. (Erişim Tarihi:08.09.2010) http://www.csu.de/partei/unsere_partei/satzung/mitgliedschaft/index.htm.
- Dahl, R. (2001). Demokrasi Üstüne. Çev., B. Kadioğlu. Ankara: Phoenix Yayınevi.
- Duverger, M. (2004). Siyaset Sosyolojisi Çev., Şirin Tekeli. İstanbul: Varlık Yayınları.
- Gökçe, O, H. Afacan, B. Akgün (2003). Toplumbilim Ders Notları. Konya: Çizgi Yayınevi.
- Kapani, M. (2008). Politika Bilimine Giriş. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Kışlalı, A. T. (2008). Siyaset Bilimi, Ankara: İmge Yayınevi.
- Kongar, E. (1997). İmparatorluk'tan Günümüze Türkiye'nin Toplumsal Yapısı Cilt I,II, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Laswell, H. (1965), Word Revolutionary Elites: Studies in Coercive Ideological Movements, Cambridge: The MIT Press.
- Lipson, L. (2005). Siyasetin Temel Sorunları. İstanbul: İş Bankası Yayınları
- Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü, Nüfus İstatistikleri. (Erişim Tarihi:10.04.2011). http://www.nvi.gov.tr/Hizmetler/Istatistikler,Nufus_Kutukleri_Istatistikleri.html
- Özsoy, O. (2002). Türkiye'de Seçmen Davranışları ve Etkin Propaganda. Bursa: Alfa Yayıncılık.
- Pareto, V. (2005). Seçkinlerin Yükselişi ve Düşüşü, Kuramsal Bir Sosyoloji

- Uygulaması. Çev., M. Z. Doğan. Ankara: Doğu Batı Yayınları.
- Schlader, N., and J. Weisblatt (2007). World Encyclopedia of Political System and Parties, Fourth Edition. New York: An Ėmprint of Infobase Publishing.
- Schumpeter, J. A. (1975), Capitalismi Socialism and Democracy. London: Harper Collins Publishers,.
- SPD (Alman Sosyal Demokrat Parti), (2009). Organisationsstatut. (Erişim Tarihi:08.09.2010). <http://www.spd.de/linkableblob/1852/data/Organisationsstatut.pdf>
- T.C. Anayasası, (1982), (Erişim Tarihi:11.04.2010). http://www.tbmm.gov.tr/anayasa/anayasa_2010.pdf
- Turhan, M. (1991). Siyasal Elitler. Ankara: Gündoğan Yayınları.
- Türk Dil Kurumu (2010). (Erişim Tarihi:14.12.2010). <http://tdkterim.gov.tr/>
- Türköne, M. (2003). Siyaset. Ankara: Lotus Yayınları.